

ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİN STRATEJİK SEÇİMİ

Doç. Dr. Şeyma OSMANLIOĞLU, MD, PhD

Ankara Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi

Kadın Hastalıkları ve Doğum AD

Tıp Eğitimi AD

seyma.osmanlioglu@ankaramedipol.edu.tr



İşitirsem unuturum
Görürsem anımsarım
Yaparsam öğrenirim

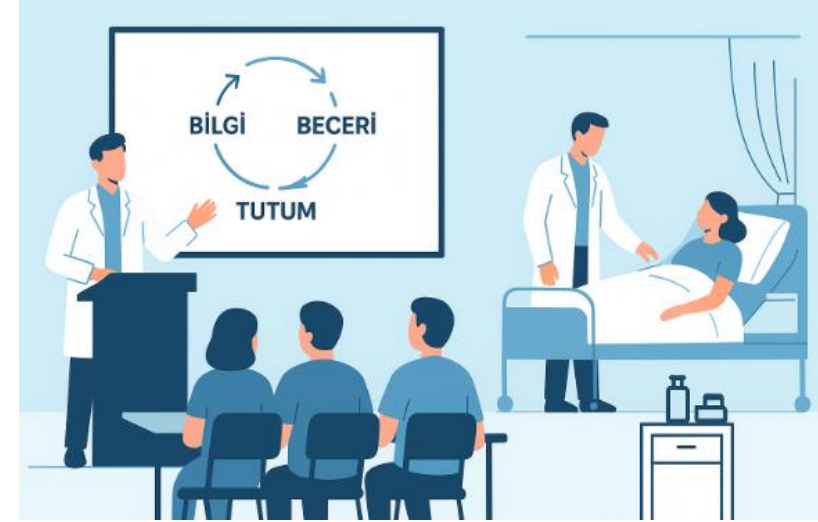
CONFUCIUS

NEDEN EĞİTİM YÖNTEMLERİ ÖNEMLİ?

Eğitim = bilgi + beceri + tutum

Öğrenci profili değişti

Pasif öğrenme → kalıcı değil



HATIRLAMA KAPASİTESİ

SUNUM TİPİ	HATIRLAMA YETENEĞİ	
	3 st sonra	3 gün sonra
Sözlü, tek yönlü ders (konferans)	%25	%10-20
Yazılı (okuma)	%72	%10
Görsel ve sözlü (sınıf dersi)	%80	%65
Katılımcı (oyunlar, vaka çalışması, pratik)	%90	%70

İTERAKTİF EĞİTİCİLİK İÇİN GEREKEN DEĞİŞİKLİKLER

Ö Öğrenmeye yardımcı koç

Ö Öğrenciye odaklı

D Etkileşime giren

K İşbirliği yapan uzak duran

Öğrencilere kendi otoritelerinin kaynağı olma gücünü veren

G Katılımcıları kendilerini yönetmeye teşvik eden

K Katılımcıların yanıtları bulmasına yardım eden

Eğitici dahil gruptaki herkesin öğrenci olduğuna inanan

İTERAKTİF ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

Anlatım

Soru-cevap tekniği

Tartışma teknikleri

Beyin fırtınası

Gözlem, gözlem gezisi, deney

Benzetim (Simölasyon)

Oyunlaştırma (Rol yapma, drama)

Vaka çalışması

Probleme dayalı öğrenme

DÜZ ANLATIM — LECTURE

Ne zaman?

Temel bilgi aktarımı

Avantajları

Zaman verimli

Büyük gruplara uygun

Sınırlılıkları

Pasif öğrenme

Dikkat süresi kısa

İTERAKTİF ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN ETKİNLİĞİ SKALASI

Amaç/Yöntem	Bilgi kazanma	Davranış değiştirme	Problem çözme becerisi	İnsanlar arası ilişki becerisi	El becerisi
Sınıf Dersi	8	4	5	3	1
Tartışma	9	10	7	8	3
Slayt/Video/ Sinema Filmi	7	4	5	2	5
Oyunlaştırma	5	9	9	9	4
Vaka Çalışması	6	8	10	4	5
Yetiştiricilik	6	7	9	8	10

1=çok kötü, 10=çok iyi

SORU—CEVAP

Tartışma oluştumak

Beyin fırtınası başlatmak

Öğrenci deneyim ve bilgilerini sorgulamak

Özette ana noktaları ortaya çıkarmak

Dikkati dağılanların katılımını sağlamak

SORU—CEVAP

Düşünmeye sevk etme

Uzun toplantılarda dikkat toplama

Sıkıcı konularda ilgi toplama

Katılımcıya adıyla hitap etmek

Katılımcının doğru yanıtını tekrarlamak

Doğru yanıtı desteklemek-ödüllendirmek

Soruların amaçları

Konuya giriş yapma

Dersin etkisini artırma

Beyin fırtınası başlatmak

Tartışma ortamı oluşturmak

Dezavantajlar

Uygulama zorlukları

Öğrencilere göre değişkenlik

SORU—CEVAP

Soru yöneltme şekilleri

Tüm sınıfa sorup gönüllüden cevap alma

Tüm sınıfa sorup bir kişiden cevap isteme

Bir kişiye sorup cevap bekleme

TARTIŞMA TEKNIKLERİ

KÜÇÜK GRUP ÇALIŞMALARI

Grup çalışmasının amacı belirlenmeli ve katılımcılarla paylaşılmalı

İzlenecek işlemler belirlenmeli

kaynaklar verilmeli

KÜÇÜK GRUP ÇALIŞMALARI

Gruplar 4-6 kişiden oluşmalıdır.

Her grup tek bir durum/sorun üzerinde çalışabileceği gibi aynı konunun farklı alt başlıkları üzerinde de çalışabilirler.

KÜÇÜK GRUP ÇALIŞMALARI

Eğitmen grup çalışmalarında rehber görevi üstlenir
Gerekli araç-gereç ve altyapı hazır olmalıdır
Grup içinden tartışma yöneticisi , kayıt görevlisi, bulguları büyük gruba sunucu belirlenmelidir
Süre belirlenmeli

KÜÇÜK GRUP ÇALIŞMALARI

Küçük grupların çalışmalarının sonunda katılımcılar büyük grupta bir araya gelirler.

Grupların hazırladığı raporlar, yanıtlar , sunulan oyunlar, öneriler tartışılır.

Eğitmen tarafından özetlenir.

Ne öğrendiklerini sorun

Tartışma

KÜÇÜK GRUP ÇALIŞMALARI

Avantajları

Birlikte çalışma alışkanlığı kazandırır

Her sınıf seviye ve büyüklüğüne uygun

Küçük gruplarda daha rahat ifade

Bağımsızlık öğretisi

Liderlik eğilimini ortaya çıkması

Demokratik

Düşünmeyi uyarıcı

Dezavantajları

Zor değerlendirme

Sürtüşme

Rehber bağımlılığı

Çalışma bir veya birden fazla öğrenciye yıkılabilir

Sunulan bilgi yetersiz olabilir

GRUP TARTIŞMASI

Fikirlerin, düşüncelerin, soruların ve yanıtların katılımcılar tarafından geliştirildiği bir eğitim yöntemidir

8-10 kişilik gruplarda aktif katılımlı ve karşılıklı fikir alış verişini sağlamada etkilidir

Grup tartışmaları bir eğitim oturumu, gösterim, role play, vaka çalışmalarından v.s. sonrası kullanılabilir.

GRUP TARTIŞMASI

Katılımcıların bilgi ve deneyimlerinin sınırlı olduğu ortamlarda uygun yöntem değildir

Eğitmen tartışmayı yürütürken tarafsız, yönlendirici, danışman ve kolaylaştırıcı olmalıdır

GRUP TARTIŞMASI-

TARTIŞMANIN BAŞARILI GEÇMESİ İÇİN:

Oturma düzeni uygun olmalıdır

Konu başlığı verilmelidir

Konuşma eğitimciden katılımcıya doğru yönlendirilmelidir

Eğitmen başvuru kaynağı olarak davranmalıdır

Zaman zaman olumlu geri bildirimler yapılmalıdır

Anahtar noktalar aralıklı olarak özetlenmelidir

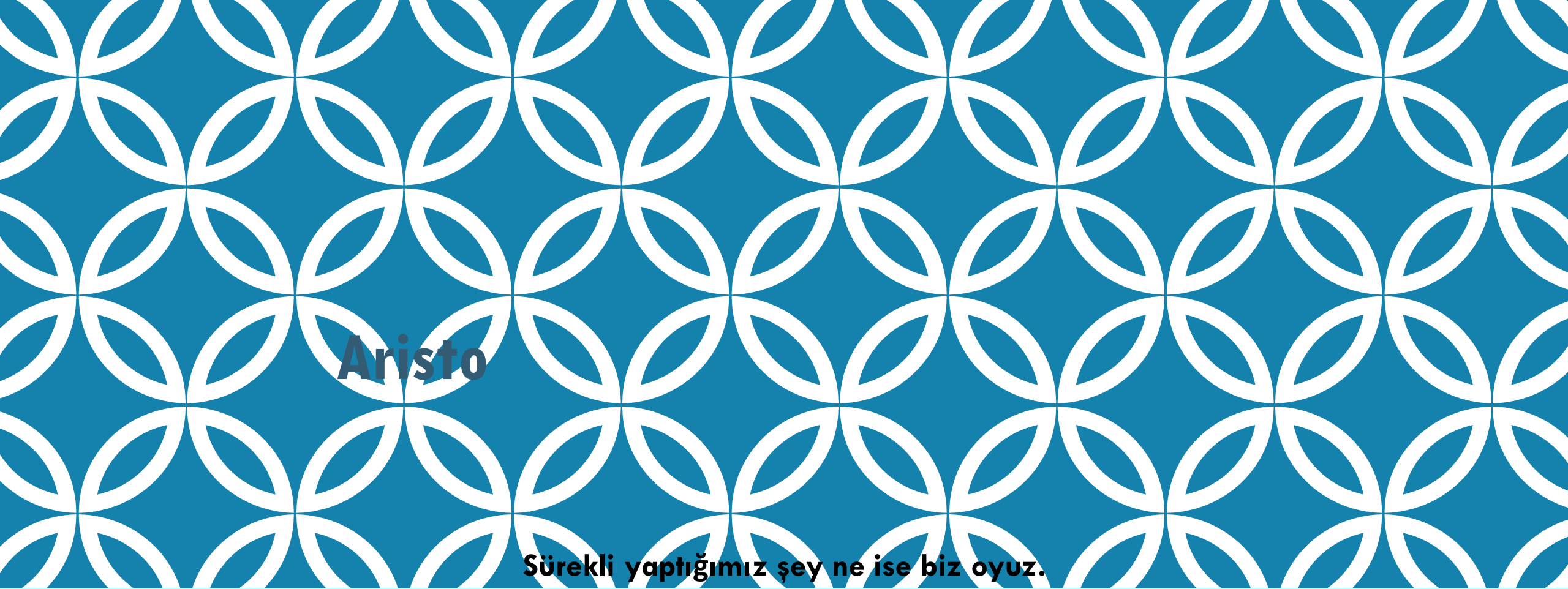
Tartışmanın ana konu üzerinde kalması sağlanmalıdır

Katılımcılar arasındaki kişisel tartışmalar en aza indirilmelidir

Tüm katılımcıların tartışmaya girmesi teşvik edilmelidir

Tek katılımcının baskın olmasına engel olmaya çalışılmalıdır

Özetleme yapılmalıdır



Aristo

Sürekli yaptığımız şey ne ise biz oyu.

**O halde, mükemmellik
bir eylem değil**

bir alışkanlıktır.

BEYİN FIRTINASI

Bir problemin çözümüne yönelik karar verme ve düşünce üretme amacıyla kullanılan yaratıcılığı uyaran bir tekniktir

Beyin Fırtınası

Disiplinli

Baskıcı olmayan

Basit, aykırı, karmaşık, neşeli, numaralandırılmış, uçuk düşünceler

Yaratıcı ve uygulanabilir fikirler oluşturmak

Grup sinerjisini kullanmayı amaçlar

BEYİN FIRTINASI-

UYGULAMA ADIMLARI

I. Hazırlık Aşaması

Problem Tanımı:
Problem takım
üyelerine net bir
şekilde anlatılır.

**Konunun
Belirlenmesi:**
Çalışılacak olan konu
veya problem açıkça
tahtaya yazılır.

BEYİN FIRTINASI-

UYGULAMA ADIMLARI

II. Fikir Üretme Oturumu

Oturumu Yönetme: Oturumun bir yönetici tarafından idare edilmesi sağlanır.

Sıra ve Kural: Takım üyeleri sıra ile söz alır.

Tek Fikir Kuralı: Takım üyeleri her defasında sadece **bir** fikir söyler.

Pas Geçme: Fikir üretemeyen kişi **PAS** geçer.

Kayıt: Üretilen her fikir tahtaya yazılır.

Eleştiri Yok: Fikirler üzerinde yorum, eleştiri veya değerlendirme **yapılmaz**.

Tamamlama: Fikirler tükendiği zaman beyin fırtınası oturumu tamamlanır.

BEYİN FIRTINASI-

UYGULAMA ADIMLARI

III. Değerlendirme ve Seçim Aşaması

Tartışma: Fikirler tek tek tartışılır.

Netleştirme: Anlaşılmayan konular açıklığa kavuşturulur.

Azaltma (Gerekliyse):
Gerekliyse eleme ve birleştirmeler ile fikir sayısı azaltılır.

Puanlama/Sıralama:

- Fikirler bağımsızca puanlanır.
- Puanlar toplanır, sıralama yapılır.

Seçim: Amaca en uygun olan oylama metodu belirlenerek, fikirler öncelik sırasına konular ve elenir (en uygun fikirler seçilir).

BEYİN FIRTINASI

Avantajları

Problem çözümünde yaratıcılık

Açık katılımcılık

Kısa sürede fazla düşünce

Yargı olmaması-tartışma çıkmaması

Farklı görüşleri kabullenme

Dezavantajları

Öğrencilere yapıcı eleştiride bulunulamaması

Yazma nedeniyle akış hızının yavaşlaması

Gürültü

İyi yönetim ve not tutma gerekliliği

Beyin fırtınası-

Bağımsız Puanlama

Puanlama Kriteri: Her üye, belirlenen sayıdaki (genellikle 4-5) – kendince en önemli – fikri/öneriyi puanlamak üzere bir puan kartı hazırlar.

Puan Değerleri: Öncelik sırasına göre puanlar atanır. (Örnek: En önemli madde 5 puan, en az önemli madde 1 puan).

Bağımsızlık: Üyeler, oylama sırasında birbirlerinden etkilenmeden ve gizlilik içinde puanlama yapmalıdır.

Beyin fırtınası-

Sonuçların Toplanması ve Hesaplanması

Kartların Toplanması:
Oturma başkanı, her
üyeden tamamlanmış
puan kartlarını toplar.

Puanların İşlenmesi:
Oturma başkanı, her bir
maddenin (fikrin) yanına
tüm takım üyelerinin
verdiği puanları yazar.

Toplam Puan: Her bir
fikir için verilen tüm
puanlar toplanır.

Beyin fırtınası-

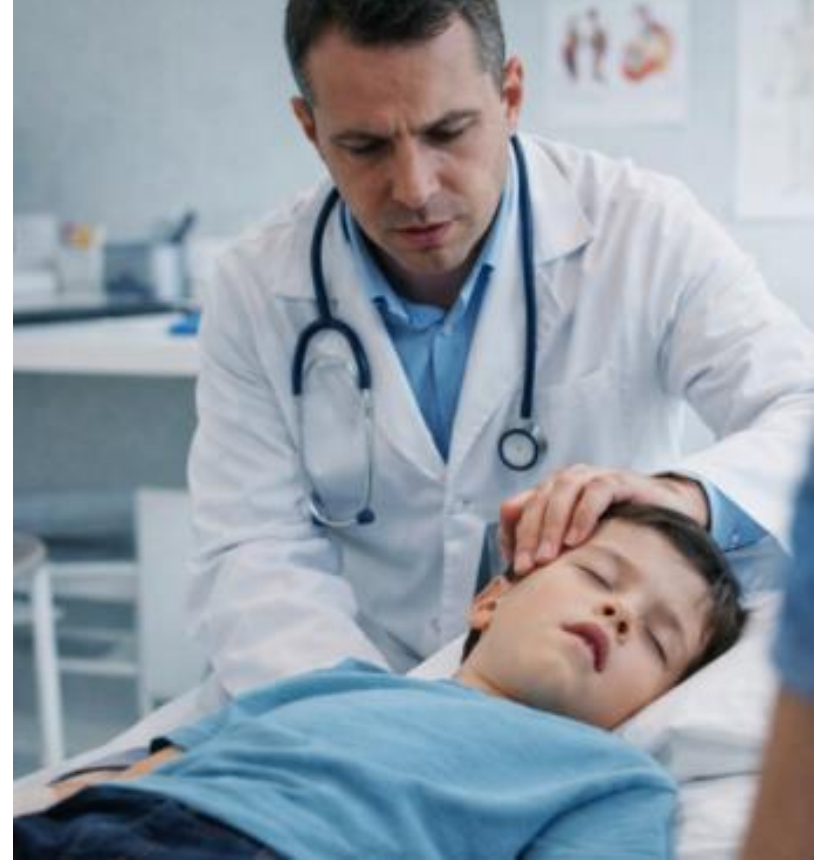
Önceliklerin Belirlenmesi ve Kontrol

Öncelik Tespiti: En yüksek toplam puana sahip olan madde, grup açısından üzerinde uzlaşılan en önemli önceliği gösterir.

Sağlamlık Kontrolü: Ortaya çıkan öncelik sıralamasının sağlamlığı ve doğruluğu, tüm takım üyeleri tarafından bir kez daha birlikte kontrol edilir ve teyit edilir.

Beyin fırtınası (Örnek)

Aile hekimisiniz sabah odanıza geldiniz. Bilinci kapalı bir çocuk getirdiler. Ne düşünürsünüz?



BECERİ LABORATUVARI VE SİMÜLASYON

Simülasyon, eğitim ortamında gerçekleşen olayların taklit veya kopyalarının güçlü bir teknikle öğretilmesidir. Bu, öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde eğitici çalışmalar yapmalarına olanak sağlayan bir öğretim tekniğidir.

BECERİ LABORATUVARI VE SİMÜLASYON- AMAÇLARI VE KULLANIM ALANLARI

Objektif Bilgiye Ulaşma: Günümüzde mevcut olan ve daha önemlisi yarın mevcut olabilecek işlemler hakkında objektif bilgilere ulaşmamızı sağlayan süreçtir.

Sistem Modeli Kurma: Bir gerçek hayat sistemini girdi ve çıktılarıyla ifade etmek.

Gerçekçilik: Kurulan model üzerinden tanıyıp araştırmak, değişik kararları ve seçenekleri gerçek sistemde hiçbir değişiklik yapmadan deneyebilmek.

Karar Verme: Elde edilen bilgiler ışığında sistemle ilgili öngörülerde bulunabilmek ve uygulamaya esas kararları belirlemek.

BECERİ LABORATUVARI VE SIMÜLASYON- FAYDALARI VE ÖZELLİKLERİ

En kötü durum senaryoları.

Öğrenci merkezliliği.

Öğrenci aktifliği ve yaparak öğrenme.

Güdüleme (motivasyon).

İş kazaları (güvenli öğrenme ortamı sağlama).

Öğrenciye kazandırdıkları.

BECERİ LABORATUVARI VE SIMÜLASYON- SINIRLILIKLARI

Her zaman ölçülebilirlik ve uyarlanabilirlik durumu.

Karışık modellerin uygulanabilirliği.

Öğrencinin dikkatini çekebilme.

BENZETİM ORTAMI HAZIRLANIRKEN

Eğitcinin kendisi de rol almalıdır.

Eğitici uygulamaya geçmeden önce bu tekniğin genel noktalarını kısaca anlatmalı ve anlaşılmayan noktalara açıklık getirmelidir.

Öğrencilere roller yansız bir şekilde verilmelidir.

Benzetim tekniği ile ele alınan olay eğer birkaç aşamadan oluşuyorsa olayı kontrol edecek kişi her aşamadan önce küçük bir açıklama yapmalıdır.

Uygulamaya başlamadan önce benzetimle ilgili tüm dökümanlar hazır olmalıdır.



5

Sanal Hasta Simulatorleri (Tabanlı)

yazılmıştır. Öğrencilerin gerçek hasta hikayeleri üzerinden anamnez alma, ayırıcı tanı koyma ve tedavi kararları verme yeteneğini test eder ve geliştirir.

İTERAKTİF EĞİTİM YÖNTEMLERİNİN ETKİNLİĞİ SKALASI

(1=ÇOK KÖTÜ, 10=ÇOK İYİ)

Amaç/Yöntem	Bilgi Kazanma	Davranış Değıştirme	Problem Çözme Becerisi	İnsanlararası İlişki Becerisi	El becerisi
Sınıf Dersi	8	4	5	3	1
Tartışma	9	10	7	8	3
Slayt/Video/ Sinema Filmi	7	4	5	2	5
Oyunlaştırma	5	9	9	9	4
Vaka Çalışması	6	8	10	4	5
Yetiştiricilik	6	7	9	8	10

OYUNLAŖTIRMA (*ROLE PLAY*)

Eđitimin amacı ile ilgili bir durumun katılımcılarca oynandığı eğitim tekniğidir

Gözlem yoluyla öğrenmeyi sağlar

Empatiyi kolaylaştırır

OYUNLAŖTIRMA-BASAMAKLARI

Hazırlık

- Amaç belirleme
- Yer, dekor, malzeme, zamanlama
- Olumlu örnek kullanma

Tanıtım

- Önceden bilgilendirme
- Amaç ve izleyicilerin gözlemlemesi gerekenler net olmalı

Yürütme

- Eğitici müdahale etmeden yönetir
- Zamana uyulmasını sağlar

Değerlendirme

- Oynayan ve seyredenlerin duyguları
- Benzer durumdaki tutumları sorgulanmalı, tartışılmalı, çözümlenmeli
- Eleştiriler kişiselleştirilmemeli “oyun ve roller üzerinde” olmalı

OYUNLAŖTIRMA

Avantajları

Anlama, yaratıcılık, çözümleme ve dil kullanmayı geliştirir

Öğrencilerin duygu dünyasını tanıma fırsatı verir

Motive edici, yaratıcı, eğlendiricidir

Az hazırlık gereksinimi

Tutum ve iletişim becerisi kazandırma

Dezavantajları

Yöntem zorluğu

Karakter canlandırılmasında zorluk

Zaman alıcı

Kötü kurgulanırsa sıkıcı

Rol yapanlarla dalga geçilebilir

OYUNLAŖTIRMA (ÖRNEK)

Grup 3 katılımcıdan oluşur (üçü de seçilebilir). Rollerini kabul edenler, diğer katılımcıları dışarı çıkarıp sadece kendi rollerine dair bilgileri okur ve hazırlanmak için kısa bir süre tanınır. Roller üstlenildikten sonra, rollerin gerektirdiğı bilgileri ve davranışları yansıtmaları istenir. Oynatmanın sonunda küçük bir grupça değerlendirme yapılacaktır.

Katılımcı rolleri:

Aile Hekimi (Oyuncunun Rolü): Sabah muayene odasına gelmişsinizdir. Dışarıdan hasta bakmaya devam ederken, kapı açılır ve bir ebeveyn (hasta yakını) hızla içeri girer, kucığında bilinci kapalı 3-4 yaşlarında bir çocuk vardır. Sakin kalıp hızlıca hayat kurtarıcı önceliklere odaklanmanız ve ebeveyni yönlendirmeniz gerekir.

Ebeveyn (Hasta Yakını): Sabah evde uyurken çocuğunuzu yataktan kaldıramadınız ve hemen en yakın sağlık birimine (aile hekimliğı) getirdiniz. Çok tedirginsiniz, paniktesiniz ve sürekli sorular soruyorsunuz. Çocuğunuzun durumunu en son dün akşam gördüğünüz şekilde hekime anlatmalısınız.

Tıbbi Asistan/Hemşire (İkinci Hekim/Gözlemci): Hekime yardım etmekle yükümlü personelsiniz. Hekiminizin talimatlarını hızla uygulamanız ve gereken malzemeleri (oksijen, damar yolu hazırlığı vb.) sağlamanız beklenir.

OYUNLAŖTIRMA (ÖRNEK)

Oynatılmada Uygulanması Gereken Noktalar:

Bu oynatmada temel olarak Aile Hekimi'nin hastayı karşılama ve ilk değerlendirme (ABC/stabilizasyon) becerileri uygulanacaktır.

Ebeveyn ve Hekim arasındaki stresli ortamda etkili ve empatik iletişim yöntemlerinin kullanılması önemlidir.

Hekimin, çocuğun bilincinin kapalı olma nedenlerine (Hipoglisemi, Febril Konvülsiyon, Travma vb.) dair ayırıcı tanı düşüncelerini iç sesiyle veya yüksek sesle dile getirmesi beklenir.

OYUNLAŖTIRMA (ÖRNEK)

Tartışma Soruları:

Hekimin, acil vaka karşısındaki ilk 3 dakika içindeki klinik yaklaşımı ve öncelikleri (havayolu, solunum, dolaşım) yeterli ve doğru muydu?

Hekim ve ebeveyn arasındaki iletişim dilini ve profesyonel/duygusal yaklaşım dengesini nasıl değerlendirirsiniz?

Hekim, vakayı sevk etmeye karar verseydi, sevk öncesi stabilizasyon için hangi kritik adımları atmalıydı?

Rol oynama sırasında atlanan veya unutulan hayat kurtarıcı bir müdahale var mıydı?

VAKA ÇALIŞMASI

Gerçekçi senaryoların (gerçek deneyimlerden, kayıtlardan veya dergilerden seçilen) kullanıldığı eğitim tekniği

Vaka açık ve ayrıntılı sunulmalı

Tartışması istenen nokta açıkça belirtilmeli

Bireysel veya küçük gruplar olmalı

Eğitici yönetmeli

Sonuçlar özetlenmeli

İTERAKTİF EĞİTİM YÖNTEMLERİNİN ETKİNLİĞİ SKALASI

(1=ÇOK KÖTÜ, 10=ÇOK İYİ)

Amaç/Yöntem	Bilgi Kazanma	Davranış Değıştirme	Problem Çözme Becerisi	İnsanlararası İlişki Becerisi	El becerisi
Sınıf Dersi	8	4	5	3	1
Tartışma	9	10	7	8	3
Slayt/Video/ Sinema Filmi	7	4	5	2	5
Oyunlaştırma	5	9	9	9	4
Vaka Çalışması	6	8	10	4	5
Yetiştiricilik	6	7	9	8	10

VAKA ÇALIŞMASI

Avantajları

- Gerçek bir durumun tartışılması
- Ortak katılımı ile öğrenme olanağı
- Farklı bakış açıları ve çözümlerin tartışılabilmesi
- Problem çözme becerileri gelişimine katkı

Dezavantajları

- Küçük küme gerekir
- İyi yönetilip yönlendirilmezse çözüm zorlaşır

Vaka Çalışması (Örnek)

Aile Sağlığı Merkezi (ASM). Aile Hekimisiniz ve yardımcınız ile birlikte çalışıyorsunuz. Sabah odanıza, bilinci kapalı ve sürekli kustuğu bildirilen 4 yaşındaki Zeynep getirildi.

Başlangıç Verileri	Değer	Yorum
Bilinç Durumu	Uyarıya Cevap Yok	Acil Durum
Solunum Hızı	10/dk (Yüzeyel)	Solunum Desteği Gerekir
Nabız Hızı	140/dk	Taşikardi (Dolaşım Stresi)
Kan Şekeri (KRİTİK!)	50 mg/dL	HİPOGLİSEMİ!

Tartışma soruları:

- Bu durumda ilk ve en hızlı şekilde düzeltilmesi gereken sorunlar nedir?
- Kan şekerini düzeltmek için (IV yol açılmıyorsa) ne uygularsınız ve hemen ardından hangi destekleyici tedaviyi başlatırsınız?
- Vaka stabilizasyondan sonra sevk edilmeli midir? Sevk öncesi zorunlu stabilizasyon adımları nelerdir?

PROBLEME DAYALI ÖĞRENME (PDÖ)

Küçük gruplar

Öğrenci merkezli

Eğitici → kolaylaştırıcı

KLİNİK EĞİTİM (YATAK BAŞI EĞİTİM)

Gözlem

Uygulama

Geribildirim

⚠ Etkili olması için:

Hedef netliği

Aktif öğrenci

Anında geri bildirim

TERS YÜZ SINIF (FLIPPED CLASSROOM)

Nasıl?

Önceden video / okuma

Derste tartışma—uygulama

Avantaj

Derste aktif öğrenme

Zamanın verimli kullanımı

E-ÖĞRENME VE DİJİTAL YÖNTEMLER

Online dersler

Video

Quiz

Sanal hasta

⚡ Pandemi sonrası kalıcı yöntem

İDEAL OLAN NE?

“Tek bir doğru yöntem yoktur.”

Dersin amacı

Öğrenci düzeyi

Fiziksel imkanlar

Eğitcinin rolü

TEŞEKKÜRLER

